

8. Мацко П. В. Водопотребление, режим орошения и техника полива картофеля в южной Степи УССР// Автореф. дис. канд. с.-х. наук.-Херсон, 1984. - 24с.
9. Різник В.С. Оздоровлення картоплі: проблеми і перспективи// Картоплярство. –К.:Аграрна наука,1997.- Вип.27. – С. 182-190.
10. Подгаєцький А.А. Створення вихідного матеріалу, стійкого проти вірусів і вірусних хвороб// Картоплярство.-К.: Нора-Прінт, 2000. –Вип. 30. – С. 19-26.

УДК 633.174:631.1:631.03

ВПЛИВ СТРОКІВ СІВБИ НА ПОЛЬОВУ СХОЖІСТЬ СТЕРИЛЬНОЇ ЛІНІЇ СОРІЗУ

Л.Х.МАКАРОВ – к.с.-г.н.,

М.В.СКОРИЙ – аспірант, Інститут землеробства південного регіону УААН

Біологічна суттєвість правильно встановлених строків сівби, як засобу отримання високих врожаїв зерна полягає в тому, щоб створити оптимальні умови для проходження всіх етапів органогенезу. Найбільш важливе значення мають сприятливі сполучення факторів життя рослин в початковій фазі росту і розвитку.

За характеристикою Ф.М.Куперман (1973), чим сприятливіші умови першого і другого етапів, коли утворюються зачатки стеблових вузлів, міжвузлів, листя, тим вищий врожай надземної маси. Для соргових культур оптимальні гідротермічні умови в період сході-кущіння, коли проходять ці етапи, складаються при посіві в добре прогрійтий ґрунт. Строки посіву мають важливе значення як агроприйм у водозабезпеченості рослин.

Не менш важливе значення мають строки посіву для оптимізації світового режиму. Як вказує Ю.Ф.Олексенко (1986), за надто раннього посіву рослини розвиваються в умовах недостатньої кількості короткохвильових променів, котрі в значній мірі поглинаються внаслідок довгого їх шляху в атмосфері при низькому сонцестоянні. Для нормального ж розвитку важливі не тільки кількість, а і якість світла. Диспропорція в променях потрібних якостей призводить до скорочення періоду сході-утворення репродуктивних органів і як результат - зменшення продуктивності посіву.

Особливо великий інтерес строки посіву мають для насінницьких посівів (В.Я.Щербakov, 1983). При посіві в ранні строки посіву, навіть при невисокій врожайності, завжди можна отримати ви-

сокоякісний посівний матеріал, а низьку польову схожість можна компенсувати збільшенням посівної норми.

Правильний науково-обґрунтований вибір строку посіву соргових культур залежить від ґрунтово-кліматичних умов, стану ґрунту, його вологості, біологічних особливостей сортів та гібридів, а також від цілей, для яких вирощується культура.

У досліджах Я.І.Ісакова (1982) встановлено, що зерно залежно від біологічних особливостей і походження, а також наявності плівчатості і таніну в оболонці проростає за різних температур. Наприклад, насіння плівчатих сортів і гібридів витримує значно нижчі температури, ніж голозерні. Так, сорго плівчате Янтар китайський 813, посіяне під зиму, зимою і рано весною у квітні місяці, за сприятливих умов зійшов, мав нормальну густоту і забезпечив досить високий врожай. Насіння голозерних сортів і гібридів за ранніх строків посіву давало зріджені сходи, а з білим зерном і взагалі не зійшли. Тому такі сорти автор не рекомендує висівати раніше, ніж ґрунт на глибині заробки насіння не прогріється до температури 12-15⁰С.

У соргосіючих районах, як на Україні, так і країнах СНГ, календарні строки сіву, при яких температура ґрунту становить 14-15⁰ С, настають по-різному. Для Криму з 3 по 8 травня, для Херсонської області з 7 по 15 травня, Одеської - з 14 по 18 травня, Дніпропетровської - з 16 по 18 травня, у Ростовській області з 8 по 15 травня, Самарській - з 18 по 21 травня, Хорезмській області і Каракалпакії - в першій декаді квітня. За ранніх строків посіву сходи з'являються зрідженими і заростають бур'янами. При посіві у непрогрітій ґрунт (температура на глибині 10 см становить 7-8⁰С) сходи з'являються на 30-35-й день, а польова схожість зменшується на 30%.

Враховуючи, що строк посіву для кожного гібриду необхідно вибирати таким чином, щоб весною отримати дружні сходи, а восени зібрати врожай до настання несприятливих погодних умов і заморозків, нами в 1998-2000 рр. в Інституті землеробства південного регіону УААН вивчалися строки посіву ліній гібриду Оксамит - МСЛ-21С та МК-111-5. Ґрунт дослідного поля темно-каштановий, облікова площа ділянки 50 м², повторність чотириразова. Посів проводили в шість строків: 15 квітня, 25 квітня, 5 травня, 15 травня, 25 травня, 6 червня.

Встановлено, що польова схожість обох ліній, як стерильної МСЛ-21С, так і відновлювача фертильності МК-111-5 значною мірою залежить від строків посіву (табл. 1).

Таблиця 1 – Польова схожість ліній сорізу залежно від строку сіву, %

Строк посіву	Польова схожість, %							
	МСЛ—21С				МК—111—5			
	1998	1999	2000	1998-2000	1998	1999	2000	1998-2000
15.04	78,3	79,3	77,8	78,5	79,5	81,1	79,7	80,1
25.04	79,5	78,8	79,5	79,2	80,3	80,5	80,1	80,3
05.05	80,3	79,5	81,3	80,4	81,2	82,3	82,4	82,0
15.05	79,3	79,3	80,5	79,7	80,4	81,9	81,3	81,2
25.05	50,3	48,5	53,5	50,8	52,3	50,3	55,1	52,6
06.06	49,8	46,5	48,8	48,4	50,3	48,2	50,6	49,8

Так, у 1998 році при посіві 15 квітня польова схожість материнської і батьківської ліній становила, відповідно, 78,3 та 79,5%. При посіві 5 травня ці показники збільшились до 80,3 та 81,3%, а при посіві 25 травня та 5 червня вони, навпаки, значно зменшились і становили у лінії МСЛ-21С - 50,3-49,8%, в лінії МК-111-5 – 52,3-50,5%.

На наш погляд, це пояснюється тим, що в перший строк сіву період від посіву до сходів із-за більш низької температури ґрунту тривав довше, ніж при пізніх посівах, що призводило до пошкодження насіння хворобами та шкідниками. Але слід зауважити, що надто пізні посіви 25 травня та 5 червня припадають на період, коли волога у посівному шарі ґрунту 5-6 см уже відсутня, тому отримати повноцінні і дружні сходи при оптимальній заробці насіння немає можливості, а збільшення глибини посіву призводить до різкого зниження польової схожості.

Аналогічна закономірність спостерігалась і в 1999 та 2000 роках. У середньому за три роки найкращі умови (наявність вологи та температурний режим) спостерігались при посіві 5 травня. Польова схожість при цьому становила у лінії МСЛ-21С 80,4%, у МК-111-5 дещо вища – 82,0%. Найгірші умови (відсутність вологи в посівному шарі ґрунту) відмічена при посіві 25 травня та 5 червня. Польова схожість при цих строках посіву коливалась в межах 46,5-55,1%.

Бібліографія

1. Куперман Ф.М. Морфофизиология растений. -М.: Высшая школа, 1973. - 280 с.
2. Олексенко Ю.Ф. Агротехнические основы технологии возделывания сорго в Степи Украины //Интенсивная технология возделывания и использования сорго. -Зерноград.- 1986. -С.5-16
3. Щербак В.Я. Зерновое сорго.-К.-Одесса, 1983.- 191 с.
4. Исаков Я.И. Сорго. -М.: Россельхозиздат, 1982. - 134 с.